

Thomas Sowell, een bekende Amerikaanse econoom, heeft gezegd: "There are no solutions only trade offs", (er zijn geen oplossingen alleen compromissen)

Er zijn drie vragen die beantwoord moeten worden alvorens men een goed oordeel kan vellen over het nut en de noodzaak van glyfosaatgebruik binnen de landbouwkundige praktijk:

1. Glyfosaat, vergeleken met wat?
2. Glyfosaat verbod tegen welke kosten? (vooral ecologisch/gezondheid gebruiker en consument maar ook economisch)
3. Wat is je harde bewijs dat een landbouw zonder glyfosaat nu de betere optie is?

Ter illustratie; zoals ik in de praktijk in een gewas als de uien onder andere glyfosaat gebruik: Ik maak in het voorjaar het land zaaiklaar (zaaibedbereiding) en zaai vervolgens de uien. In de tijd tussen het zaaien en de opkomst van de uien ontwikkeld zich een flinke onkruidpopulatie. Vlak voordat de uien boven de grond komen doe ik 1 passage met de spuit en pas ik 2 liter glyfosaat per ha toe zodat bij de start van de bovengrondse groei van de uien er geen onkruid meer staat. Hieronder ziet u dit voorbeeld verder uitgewerkt (met/zonder glyfosaat). Deze situatie in uien is representatief voor vele andere teelten waaronder bijvoorbeeld ook de teelt van witlofwortels op mijn bedrijf

Je kunt glyfosaat verbieden, maar wat gaat er vervolgens gebeuren in de praktijk oftewel **glyfosaat vergeleken met wat?** Immers ELKE boer zal onkruidgroei op de akker zoveel mogelijk tegengaan. Bij een verbod op glyfosaat zullen er verschillende dingen tegelijkertijd gaan gebeuren:

- De boer gaat andere herbiciden gebruiken, er ontstaat dus een verhoogd gebruik van andere minder effectieve en in veel gevallen relatief schadelijkere herbiciden.
- Vanuit de biologische akkerbouw weten we welke andere methodes bij een verbod op glyfosaat tevens veel meer ingezet zullen gaan worden. Vele extra passages met verschillende machines; de rotorkoppeg en/of snelegg, de propaanbrander (of wel vlammenwerper), de wiedege en de schoffelmachine. En tot slot, het wiedebed. Als gevolg van dit alles een veel hogere CO2 uitstoot, o.a. door vele male hogere diesel (en propaangas) gebruik ten opzicht van de situatie met glyfosaat. En ook meer bodemverdichting door de vele passages met de tractor.

Wat zijn de kosten van een glyfosaat verbod. Kosten in de breedste zin van het woord, want niks is zonder gevolgen:

- Vervangen van glyfosaat door andere herbiciden heeft eigenlijk altijd hogere milieu- en gezondheids kosten. Ter illustratie en vergelijking met voor u bekend huis tuin en keuken "gif"; glyfosaat behoort tot de minst toxische middelen op de markt. Tafelzout en uw kopje koffie hebben een hogere acute toxiciteit. En als je kijkt bij chronische blootstelling zijn koffie, paracetamol, vitamine D en de in de biologische landbouw toegestane en veel gebruikte fungicide kopersulfaat allemaal intrinsiek giftiger dan glyfosaat. Er zijn bij mijn weten geen herbiciden op de markt met een gunstiger toxicologisch profiel als glyfosaat.
- Vervangen van glyfosaat door de vele mechanische onkruidbestrijdingsmaatregelen heeft ook een behoorlijke kost voor de bodem. De conclusie uit deze Finse glyfosaat studie¹ luidt als volgt: "We found that killing plants by hoeing had drastic effects on soil fauna and functioning, and apparently, distinguishing these effects from direct glyphosate effects is profoundly important when evaluating glyphosate risks in soils. In contrast, the effects of Roundup on soil fauna and functioning were minor and transient." Dit is in lijn met meerdere studies die soortgelijke resultaten laten zien. Als ook in lijn met wat ik in mijn eigen bodem zie. Ik omschrijf in mijn eigen blog ook wat de overlevingskansen zijn van kievits- en

scholekster nesten.² In een situatie met glyfosaat en andere herbiciden ten opzichte van een situatie met vele machinale bewerkingen. Het zal u wellicht verbazen, maar er zitten ook de nodige nadelen aan de mechanische manier van onkruid bestrijden.

- Glyfosaat is een belangrijk stuk gereedschap op mijn bedrijf die het mede mogelijk maakt om nog maar minimaal te ploegen en dus veelal gebruik te maken van niet kerende grondbewerkingen (NKG) wat gunstig is voor het bodemleven en het beperken van afbraak van organische stof en dus beperken van CO2 uitstoot. Een nadeel van NKG is dat er een hogere onkruiddruk ontstaat op het bedrijf. Glyfosaat helpt dit op een verantwoorde en doordachte manier te managen zonder dat dit heel veel diesel, bodembelasting, tijd en geld kost.
- Economisch: Glyfosaat is niet alleen minder toxisch, maar zeker ook minder duur dan de herbiciden en grondbewerkingen en vele machinale en handmatige toepassingen die gebruikt zullen gaan worden wanneer glyfosaat verboden wordt.

Op basis van welk hard bewijs gaat u besluiten dat een glyfosaat verbod verstandig is?

Heeft u laten onderzoeken wat de effecten zijn op bodemleven en omgeving wanneer de propaanbrander (vlammenwerper) wordt ingezet om onkruid te vernietigen? Heeft u laten onderzoeken wat herhaaldelijke mechanische bewerkingen en trekkerbewegingen over het land, en de daarmee gepaard gaande veel hogere energie inputs (met name diesel) voor effect heeft op CO2 uitstoot en bodemleven? Heeft u laten onderzoeken wat er gebeurt met de milieubelasting, wanneer glyfosaat wordt vervangen door andere herbiciden?

Heeft u nagedacht over de benodigde arbeid in de landbouwsector wanneer belangrijke herbiciden zoals glyfosaat verboden gaan worden? Er is heden al een arbeidstekort...

Heeft u nagedacht over de gevolgen mbt. voedselinflatie? Heeft u nagedacht over de potentieel enorme voedselverspilling (al op het land) die het 'rücksichtslos' verbieden van pesticiden tot gevolg gaat hebben? Zomaar wat vragen die ik u bij uw oordeelsvorming zou willen meegeven. Twee pagina's is veel te kort om hier verder op in te gaan. Temeer omdat het een vrij landbouw technisch verhaal is wat veel uitleg en duiding behoeft.

Een mogelijk glyfosaatverbod, gezien de wetenschappelijke consensus omtrent het veilige toxicologische profiel van de stof, zal een ongekende precedentwerking hebben. Zo'n verbod zal een "Pandora's box" openen die zijn weerga niet kent.

Verbieden kan? Ja. Maar dat iets kan wil niet zeggen dat je het moet doen. In mijn ogen zul je pas dingen moeten verbieden als je weet dat de onvermijdelijke alternatieven zorgen voor betere uitkomsten.

Wat ik wil meegeven aan Kamerleden is, twijfel wat vaker aan uw aannames over gewasbeschermingsmiddelen. Er ligt een wereld van nuance achter het Zwart-wit-denken over pesticiden. Zwart-wit-denken van vele Kamerleden met betrekking tot pesticiden en in het bijzonder de herbicide glyfosaat is bijzonder kortzichtig en contraproductief. Ik zou willen meegeven, beste Kamerleden, gooi niet het kind met het badwater weg.

Tot slot, ik heb als teler alle belang bij een gezonde bodem en veilige producten. Die bodem is, na mijn gezin, mijn grootse kapitaal, letterlijk. Ik ben afhankelijk van die bodem en met mij goedbeschouwd iedereen die dit leest. Besef goed dat ik er werkelijk geen enkel belang bij heb om lichtvaardig of ondoordacht met die bodem of de gewasbeschermingsmiddelen die ik gebruik om te gaan.

1 <https://www.nature.com/articles/s41598-019-44988-5>

2 <https://bloggendeboer.com/2018/09/17/wat-is-duurzaam-waarom-gebruikt-een-boer-pesticiden/>